

Zaventem, Mechelsesteenweg 303

Nota proefsleuven: Verslag van Resultaten.

Rapport Nr. 0889

Titel

Nota proefsleuven Zaventem, Mechelsesteenweg 303: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Timothy Nuyts & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 – Jeroen Verrijckt

2017/00175 – Timothy Nuyts

Projectnummer J. Verrijckt

2021-409

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2021L181

Plaats en datum

Beerse, 13/01/2022

INHOUD

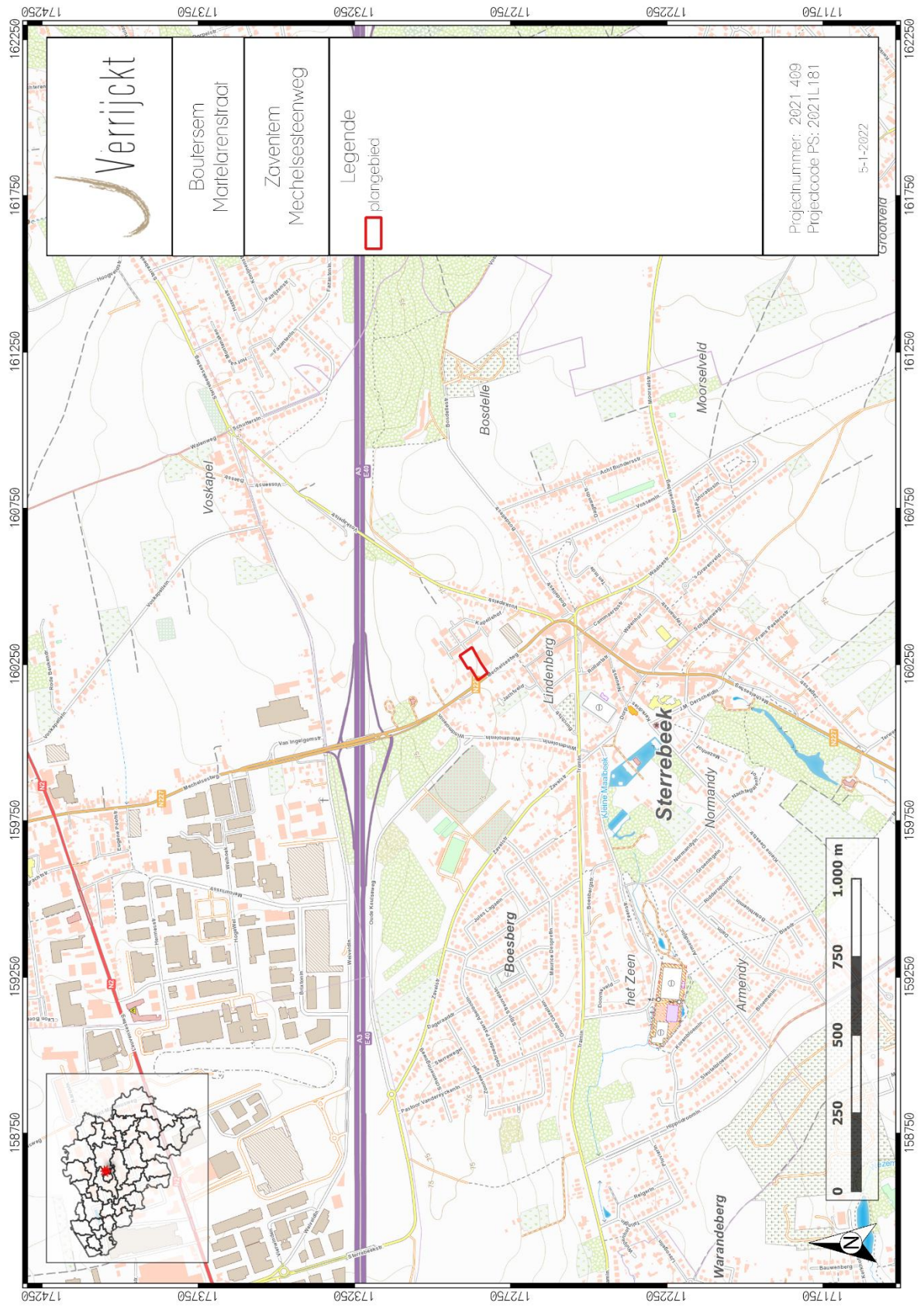
1	Inleiding.....	3
1.1	Beschrijvend gedeelte.....	3
1.1.1	Administratieve gegevens	3
1.1.2	Onderzoeksopdracht	6
1.1.3	Aanleiding	8
1.1.4	Archeologische verwachting	10
2	Proefsleuvenonderzoek.....	12
2.1	Administratieve gegevens	12
2.2	Werkwijze en strategie	12
2.2.1	Algemene bepalingen.....	12
2.2.2	Specifieke methodologie	12
2.2.3	Uitgevoerde methodologie en afwijkingen van de opgestelde methodologie	15
2.3	Assessmentrapport	18
2.3.1	Assessment aardkundige opbouw	18
2.3.2	Assessment vondsten	23
2.3.3	Assessment stalen	23
2.3.4	Conservatieassessment.....	23
2.3.5	Assessment sporen en structuren	23
2.4	Besluit	26
2.4.1	Datering en interpretatie.....	26
2.4.2	Verklaring ontbreken archeologisch ensemble en confrontatie resultaten eerder vooronderzoek	26
2.4.3	Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen	26
2.4.4	Beantwoording onderzoeksvragen	26
2.4.5	Samenvatting	29
3	Lijst met figuren	30
4	Plannenlijst	31
5	Bibliografie	33
6	Bijlagen.....	34

1 INLEIDING

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2021-409
Projectcode Onroerend Erfgoed		2021L181
Locatie	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Zaventem
	Deelgemeente	Sterrebeek
	Straat	Mechelsesteenweg (nr. 303/305)
Kadastrale gegevens	Gemeente	Zaventem
	Afdeling	4
	Sectie	C
	Percelen	20C2, 20D2, 20E2, 21C
Coördinaten	Noord	X: 160278,401 Y: 172912,932
	Oost	X: 160305,645 Y: 172873,289
	Zuid	X: 160223,096 Y: 172824,673
	West	X: 160198,788 Y: 172856,323
Oppervlakte plangebied		Ca. 4129 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 1380 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 – Jeroen Verrijckt
		2017/00175 – Timothy Nuyts

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2021d

Figuur 2: Plangebied op kadastrale kaart (GRB)²

² AGIV 2021b

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het vooronderzoek met ingreep in de bodem kadert in de uitvoering van het programma van maatregelen zoals opgemaakt in de archeologienota “Zaventem, Mechelsesteenweg” met ID 19818 en projectcode 2021G299³. Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de geplande groepswoningbouw ter hoogte van de Mechelsesteenweg 303. Dit vooronderzoek met ingreep in de bodem maakt onderdeel uit van het archeologisch vooronderzoek in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Bij de opmaak van de archeologienota werd een bureauonderzoek uitgevoerd. In dit bureauonderzoek werd een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Op basis van de resultaten van deze verwachting, de geplande bodemingrepen en gelet op de lage verwachting voor het aantreffen van archeologische sites uit de steentijden, werd beslist om rechtstreeks over te gaan tot archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem d.m.v. proefsleuven. Dit onderzoek heeft tot doel om archeologische sites op te sporen, hun bewaringstoestand en eventuele bedreiging te evalueren. Er wordt gekeken of deze archeologische waarden verstoord worden én dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermt of onderzocht dienen te worden, of wordt het plangebied vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra de nota is goedgekeurd door Onroerend Erfgoed.

Op basis van het bureauonderzoek werden enkele onderzoeksvragen geformuleerd die minimaal beantwoord moeten worden:

Bodem en paleolandschap

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
 - o Wat is de aard van dit niveau?
 - o Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
 - o Kan dit niveau gedateerd worden?
 - o Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
 - o Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
 - o Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

³ VERRIJCKT 2021

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle - archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en bewaringstoestand van de archeologische waarden in het plangebied. Hieraan dient een advies gekoppeld te worden voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud in situ.

1.1.3 Aanleiding

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen langsheen de Mechelsesteenweg te Sterrebeek (Zaventem).⁴

De opdrachtgever plant op het terrein de realisatie van een groepswoningbouw. Deze groepswoningbouw bestaat uit drie ééngezinswoningen en één meergezinswoning. De drie ééngezinswoningen zijn aan de oostelijke kant van het terrein gelegen. Hierbij wordt een nieuwe weg aangelegd die aansluit bij het Kapelhof. Voor de constructie van de drie woningen wordt per perceel het terrein afgevlakt. Hierbij ontstaat een trapsgewijs reliëfverloop dat het huidige, natuurlijke verloop volgt. De woningen worden gefundeerd op voldoende draagkrachtige en vorstvrije grond, d.w.z. op een minimale diepte van ca. 80 cm t.o.v. het maaiveld. Rondom de woningen worden verhardingen ten behoeve van de wegenis, parkings en terrassen aangelegd. Er worden eveneens nutsvoorzieningen geplaatst. De exacte ingravingsdiepte is nog niet gekend, vermoedelijk zullen de verhardingen minimaal 40 – 50 cm beneden het maaiveld ingegraven worden.

Langsheen de Mechelsesteenweg wordt een meergezinswoning gebouwd. De maximale ingravingsdiepte van de kelder is te situeren aan de achterzijde (oostkant) van het gebouw. Hier bedraagt de ingravingsdiepte 290 cm beneden het maaiveld. Naar de straatkant toe helt het terrein af en is de ingravingsdiepte meer beperkt. Voor het gebouw wordt een inrit en vier bovengrondse parkings voorzien. Rondom het gebouw wordt een terras aangelegd. Ook hier zullen nutsvoorzieningen voorzien worden, waarvan de exacte aard en omvang nog niet gekend zijn.

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 4129 m². De totale oppervlakte van de bodemingrepen zal ca. 1380 m² bedragen. Bij de geplande werken worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd.

⁴ VERRIJCKT 2021

Figuur 3: Inplantingsplan van de toekomstige inplanting op orthofoto⁵ (© J.Verrijckt Archeologie & Advies bv)

⁵ VERRIJCKT 2021; AGIV 2021c

1.1.4 Archeologische verwachting

Hieronder volgt de archeologische verwachting en potentieel op kennisvermeerdering zoals opgesteld in de archeologienota "*Zaventem, Mechelsesteenweg*" (ID19818):⁶

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Zaventem. In de historische bronnen komt de gemeente pas voor in 1117 als Saventa. Over de betekenis bestaan verschillende hypothesen. Volgens sommigen is een mogelijke verklaring een verwijzing naar het zeven poelen of een verwijzing naar poelen in een zavelachtige omgeving. Anderen zien in Zaventem een vervorming van 'zeven tommen' of 'zaavelden'. Archeologische vondsten verwijzen naar menselijke aanwezigheid in Zaventem vanaf het neolithicum en de Romeinse periode. Volgens 16de -eeuwse literatuur zou er een Gallo-Romeins graf of tumulus ontdekt zijn, hoewel de locatie ervan betwist wordt. Rond de 10de eeuw was Zaventem in handen van de abdij van Nijvel. De dorpskom ontstond nabij de Kleine beek, op de kruising van twee belangrijke verbindingswegen. In de periode 1112-1122 was Lambertus de Craynhem heer van Zaventem; zijn leenman was Ricardus de Saventen. Belangrijke grondbezitters op dat ogenblik waren onder meer de abdij van Vorst en de abdij van Kortenberg. Na tijdelijk in het bezit geweest te zijn van de familie Wanghe kreeg ridder Hendrik van der Meeren de heerlijkheid Zaventem in zijn bezit. In 1381 werd hij als heer van Zaventem erkend. Het geslacht van der Meeren bleef eigenaar tot 1605. Hun kasteel stond op de plaats van de huidige zwembadparking en werd afgebroken in 1926-1927. In 1605 werd Ferdinand de Boisschot dorpsheer van Zaventem. Hij studeerde rechten in Leuven en werd in 1594 door Filips II aangesteld als rechter inzake geldzaken van het leger. In 1621 werd hij tot baron verheven en werd Zaventem een baronie, die naderhand werd uitgebreid met Nossegem, Sterrebeek en Woluwe. Het geslacht van Boisschot bleef eigenaar tot de Franse Revolutie. Op historisch kaartmateriaal is het plangebied steeds gelegen in een groot akkerareaal. Ten noorden van het plangebied is de molen van Sterrebeek te situeren, ten zuiden van het plangebied is de hoeve de Rollenwagen aanwezig. Gelet op het ontbreken van enige informatie aangaande historische bebouwing binnen het plangebied, is er een lage archeologische verwachting toe te schrijven voor archeologische sites uit de nieuwe tijd en nieuwste tijd.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 53.7 en 85.1 m + TAW. Het terrein bevindt zich op een hoger gelegen heuvelrug, de lager gelegen vallei van de Kleine Maalbeek ligt op ca. 400 m ten zuidwesten van het plangebied. Binnen het plangebied zelf varieert de hoogte tussen 72 en 79 m + TAW. De laagst gelegen zone bevindt zich aan de straatkant, de hoogste zone aan de rand met de aangrenzende percelen in het noorden en noordoosten. Deze hoogteverschillen zijn te verklaren als het natuurlijke reliëf. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als Aba1. Bodemserie Aba1 is een droge leembodem met textuur B-horizont. Op basis van bovenstaande bespreking kan geconcludeerd worden dat het plangebied niet gelegen is op een gradiëntzone. Het plangebied is te situeren op de top van een hoger gelegen rug. Tevens is de dichtstbijzijnde waterloop ca. 400 m van het plangebied te situeren. Hierdoor is er een lage verwachting voor eventuele steentijdartefactensites. Artefactensites zullen eerder te situeren zijn op de gradiëntzones langsheen de Kleine Maalbeek en Kleine beek. Gelet op de landschappelijke en bodemkundige situering is er wel een hoge verwachting toe te schrijven voor sporensites uit het Neolithicum tot en met de middeleeuwen.

Binnen het plangebied zijn geen archeologische waarden gekend. In de ruime omgeving zijn echter wel enkele CAI-locaties aangegeven. Net ten oosten van het plangebied werd in februari 2017 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Studiebureau Archeologie. Uit het onderzoek bleek dat het archeologisch niveau ca. 70 cm diep zat. Verder werden er twee kuilen aangetroffen. De vulling van deze sporen bevatte houtskool, brokken leem, verbrand bot en fragmenten handgevormd aardewerk. Het zou mogelijk gaan om een dumpplaats van nederzittingsafval. Uit 14C-dateringen

⁶ VERRIJCKT 2021

bleek dat het ging over sporen uit de Late ijzertijd (CAI 216803)⁷. Meer naar het zuiden toe lag een verdwenen waterburcht, het kasteel van de heren van Kraainem, gebouwd uit de volle middeleeuwen (3189). Hier vlakbij is de parochiekerk Sint-Pancratius gelegen, eveneens uit de volle middeleeuwen (3791). Ook het kasteel van Sterrebeek uit de 16de eeuw, ligt hier vlakbij (3793). Verder ten zuidoosten van het plangebied werd tijdens een vooronderzoek enkel een achtvormige schoengesp vervaardigd uit messing teruggevonden (217990). Ca. 900 m ten noorden van het plangebied werden twee lithische afslagen met dikke, witte patina aangetroffen.

Op basis van bovenstaande gegevens is er een lage archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de steentijd. De verwachting voor sites uit het neolithicum, de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen (vroeg, volle en late middeleeuwen) is eerder hoog. Tenslotte is er ook een lage verwachting voor eventuele archeologische sites uit de recentere perioden.

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden. Gelet op het ontbreken van goed onderzochte, grootschalige archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied, is er een hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig.

⁷ VAN LIEFFERINGE 2017

2 PROEFSLEUVENONDERZOEK

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt	2021-409
Projectcode Onroerend Erfgoed	2021L181
Erkend archeoloog	2015/00053 Jeroen Verrijckt 2017/00175 Timothy Nuyts
Veldwerkleider	Timothy Nuyts
Betrokken actoren	Timothy Nuyts (archeoloog)

2.2 Werkwijze en strategie

2.2.1 Algemene bepalingen

Een proefsleuvenonderzoek is bij uitstek de methode om archeologische sporensites te onderzoeken. Hierbij worden transecten doorheen het landschap aangelegd tot op het eerste relevante archeologische niveau.

De algemene bepalingen van een proefsleuvenonderzoek, zoals vastgesteld in de Code van Goede Praktijk, zijn hier van toepassing.⁸

2.2.2 Specifieke methodologie

In het programma van maatregelen zoals opgemaakt in de archeologienota "*Zaventem, Mechelsesteenweg*" met ID 19818 en projectcode 2021G229 is volgende methodologie opgenomen:⁹

Binnen het plangebied worde 3 proefsleuven aangelegd met een noordoost-zuidwest oriëntatie. Op deze manier wordt er 235 m proefsleuven aangelegd wat overeen komt met 470 m² onderzochte oppervlakte op een totale oppervlakte van 4129 m². Dit komt overeen met ca. 11,3% van de totale oppervlakte. De proefsleuven worden aangevuld met kijkvensters met een minimale dekking van 2,5% van de totale oppervlakte van het te onderzoeken gebied. Deze kijkvensters worden dusdanig aangelegd dat een duidelijk beeld verkregen wordt omtrent de aan- of afwezigheid, bewaring en aard van eventuele archeologische sites.

De aanleg van deze sleuven gebeurt met een graafmachine met een gladde graafbak van 1,80 m tot 2 m breed. Het eerste vlak wordt aangelegd op een eerste leesbaar archeologisch niveau. Indien

⁸ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021

⁹ VERRIJCKT 2021

er meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, wordt elk niveau apart geregistreerd en gewaardeerd.

Een selectie van de sporen wordt gecoupeerd, zodat een beantwoording van de onderzoeksvragen mogelijk is. In diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring geplaatst om een evaluatie van de bewaringstoestand en type van spoor mogelijk te maken. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd. Deze profielputten worden door een aardkundige beschreven conform de code goede praktijk.

Alle sporen worden onderzocht door middel van een metaaldetector. Hierbij wordt geregistreerd welke sporen een signaal geven. Eventuele vondsten die zich aan de oppervlakte bevinden of aan het licht komen tijdens het couperen worden ingezameld.

Gelet op de archeologische verwachting is de aanwezigheid van een prehistorische site weinig waarschijnlijk, maar kan nooit worden uitgesloten. Hierdoor dient tijdens de graafwerken aandacht te worden geschonken aan eventuele concentraties van lithische artefacten. Indien er lithische artefacten worden aangetroffen, moet er een inschatting worden gemaakt of het om verspreide, losse vondsten gaat of om concentraties van lithisch materiaal. Steentijd artefacten worden individueel ingemeten, ingezameld en bestudeerd door een specialist.

Na afloop van het proefsleuvenonderzoek worden alle aangelegde sleuven en kijkvensters gedicht. Hierbij mag de graafmachine niet over de aangelegde vlakken rijden. Kwetsbare sporen (bijvoorbeeld graven) worden afgedekt door een doek of plastic en worden op een hoger liggend niveau gemarkeerd (bijvoorbeeld door een houten paaltje). Hierdoor kunnen deze sporen bij een eventueel vervolgonderzoek snel opgespoord worden en gevrijwaard worden van eventuele verstoringen.

De veldwerkleider moet voldoen aan de voorwaarden zoals gesteld in de Code Goede Praktijk. Tevens dient de veldwerkleider te beschikken over 150 dagen veldwerkervaring op landelijke op leemgronden.

Het onderzoek is succesvol wanneer een gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aan- of afwezigheid, de aard en omvang van een archeologische site.

2.2.3 Uitgevoerde methodologie en afwijkingen van de opgestelde methodologie

Tijdens de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek diende in beperkte mate afgeweken te worden van het voorgestelde sleuvenplan. Doordat de bestaande verharding, het bijgebouw en enkele bomen binnen het plangebied nog aanwezig waren, werden de twee zuidelijke sleuven één tot twee meter verlegd naar het zuidoosten en de meest noordelijke proefsleuf iets meer naar het noorden. Hierdoor bedraagt de afstand tussen de twee noordelijke sleuven meer dan 15 meter. Tijdens de uitvoering van het veldwerk werd dan ook beslist om nog een kleine, extra proefsleuf tussen deze sleuven aan te leggen. In totaal werd er 545 m² onderzocht door middel van het proefsleuvenonderzoek. Dit komt overeen met 13,2 % van de totale oppervlakte van het plangebied (4129 m²).

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op dinsdag 4 januari 2022, onder leiding van erkend archeoloog Timothy Nuyts. De sleuven werden aangelegd door middel van een kraan van 21 ton, op rupsbanden met een gladde kraanbak van 2m breed. De teelaarde werd laagsgewijs verdiept tot op het eerste archeologische niveau. Bij het verdiepen van de teelaarde werd elke laag afgespeurd op eventuele vondsten. De sleuven en aangetroffen sporen werden gedocumenteerd door middel van overzichtsfoto's. Verspreid over het terrein werden enkele profielputten aangelegd, teneinde een goed beeld te verkrijgen van de aanwezige bodemopbouw. Deze profielen werden gefotografeerd en ingetekend.

Alle aangelegde sleuven, aangetroffen sporen, profielen en hoogtes werden ingemeten door middel van een GPS (type Altus NR3 van Septentrio). Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van een GIS omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

Figuur 5: Plangebied met weergave van de uitgevoerde proefsleuven en reden tot afwijking op orthofoto en GRB-kaart¹¹

¹¹ AGIV 2021c; AGIV 2021b

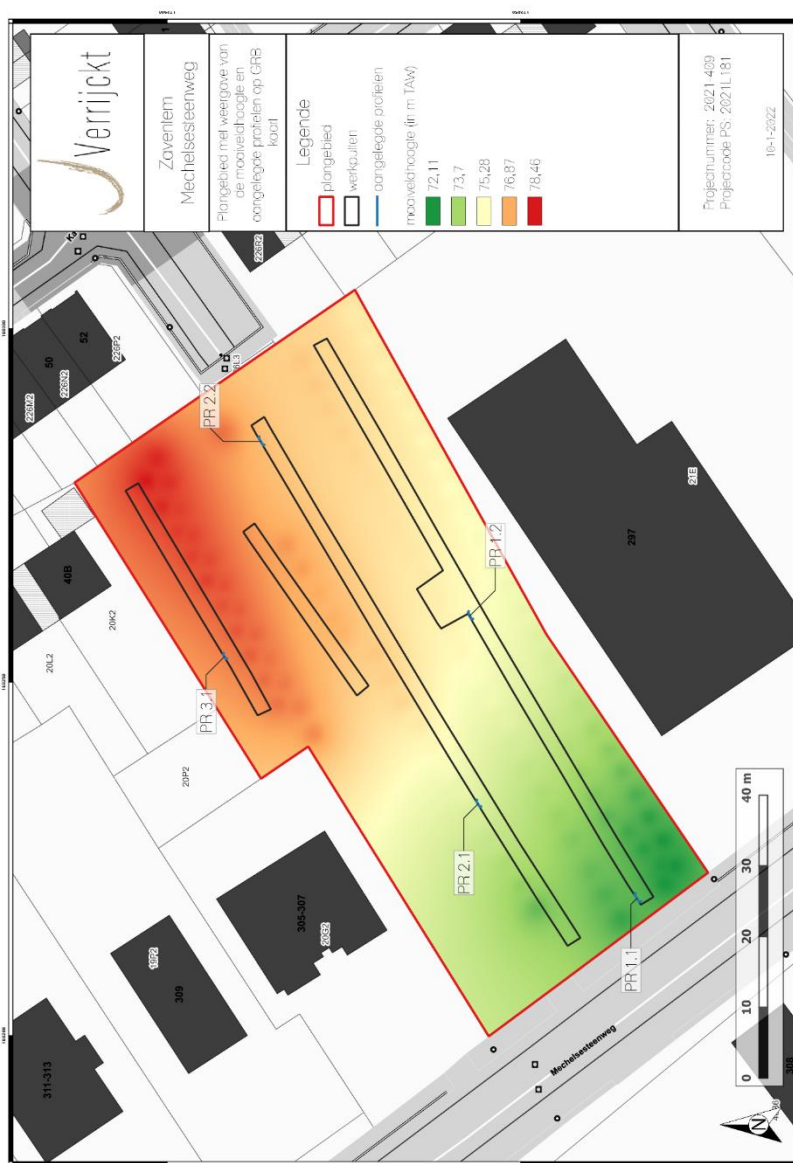

Figuur 6: Overzichtsfoto's van het terrein en het uitgevoerde veldwerk (© J. Verrijckt Archeologie & advies bv)

2.3 Assessmentrapport

2.3.1 Assessment aardkundige opbouw

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen net ten zuiden van de top van een heuvelrug, de lager gelegen vallei van de Kleine Maalbeek ligt op ca. 400 m ten zuidwesten van het plangebied. De omgeving rond het plangebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 53,7 en 85,1 m + TAW. Het plangebied zelf bezit een uitgesproken reliëf, waarbij het terrein sterk afhelt in zuidwestelijke richting. De hoogteligging van het plangebied bedraagt ca. 78,46 m + TAW in het noordoosten en 72,10 m + TAW in het zuidwesten. De ingemeten vlakhoogtes van het archeologische niveau variëren tussen 77,77 m + TAW in het noordoosten van het plangebied en 71,69 m + TAW in het zuidwesten en geven dus éénzelfde beeld als de ingemeten maaiveldhoogtes. Ook hier valt op dat het terrein sterk afloopt in zuidwestelijke richting, naar de Mechelsesteenweg toe.

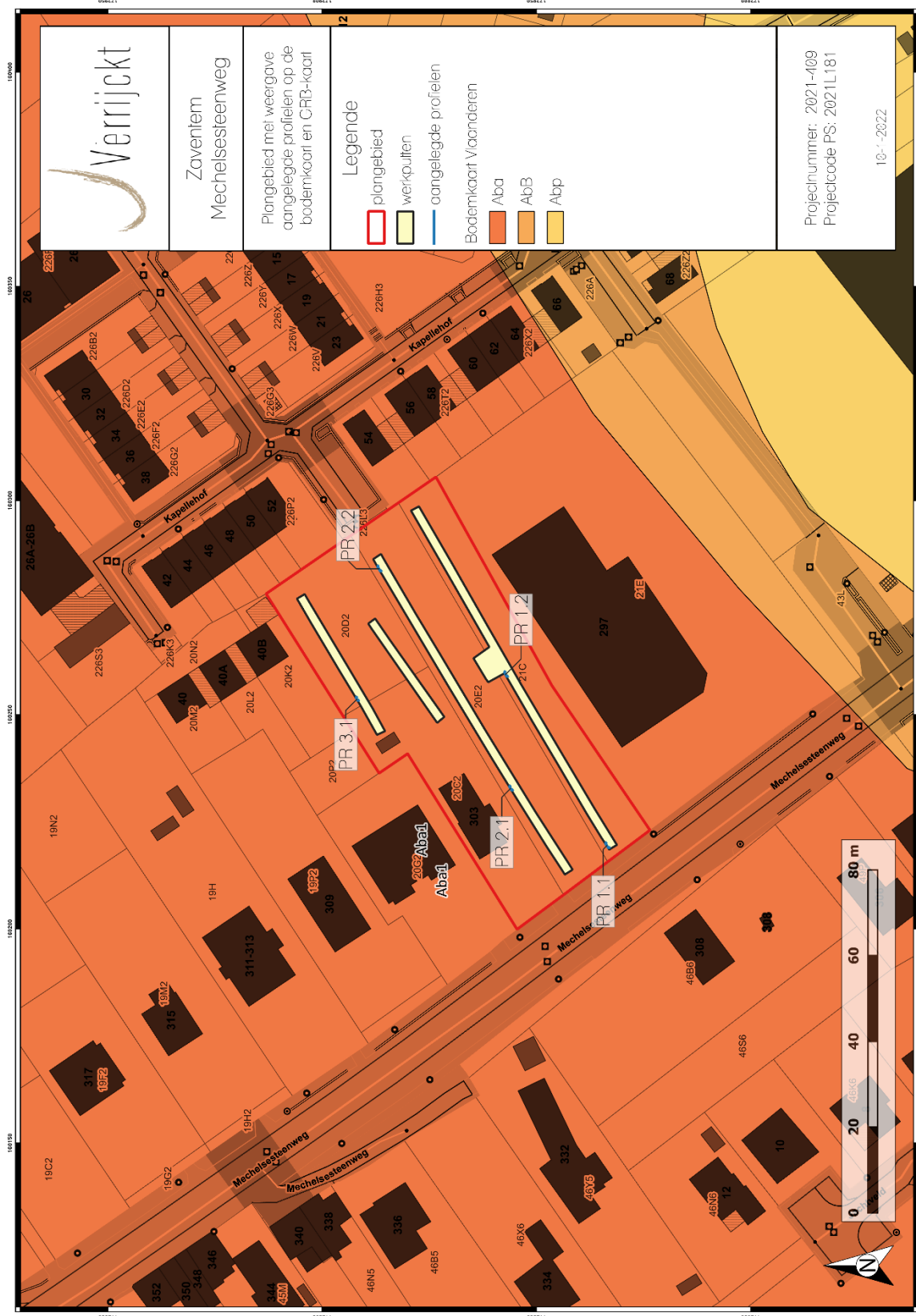
Figuur 7: Plangebied op GRB-kaart met weergave van de maaiveldhoogte en aangelegde bodemprofielen¹²

¹² AGIV 2021b

Figuur 8: Plangebied op GRB-kaart met weergave van de vlakhoogte en aangelegde bodemprofielen¹³

¹³ AGIV 2021b

Figuur 9: Plangebied op GRB- en bodemkaart met weergave van de aangelegde bodemprofielen¹⁴

¹⁴ AGIV 2021b; AGIV 2021a

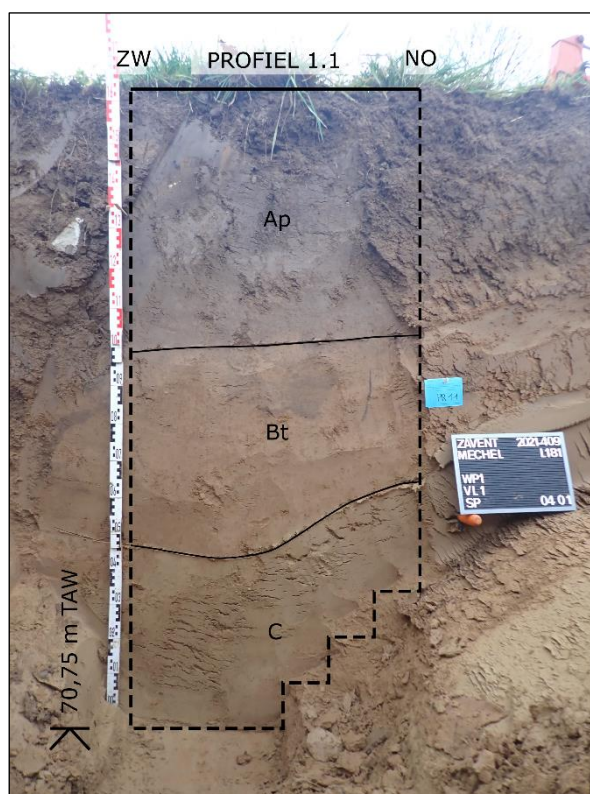
Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden in totaal 5 bodemprofielen aangelegd en geregistreerd, welke representatief zijn voor één en dezelfde pedogenetische/bodemkundige zone.

Op de bodemkaart van Vlaanderen staat het plangebied gekarteerd als **Aba1**. Dit zijn droge leembodems met textuur B-horizont. De serie Aba ontwikkelde zich in het Pleistocenen loessdek en vertoont onder de A-horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B-horizont. Alle aangelegde en geregistreerde bodemprofielen zijn representatief voor dit bodemtype, mits enkele kleine nuances/variaties.

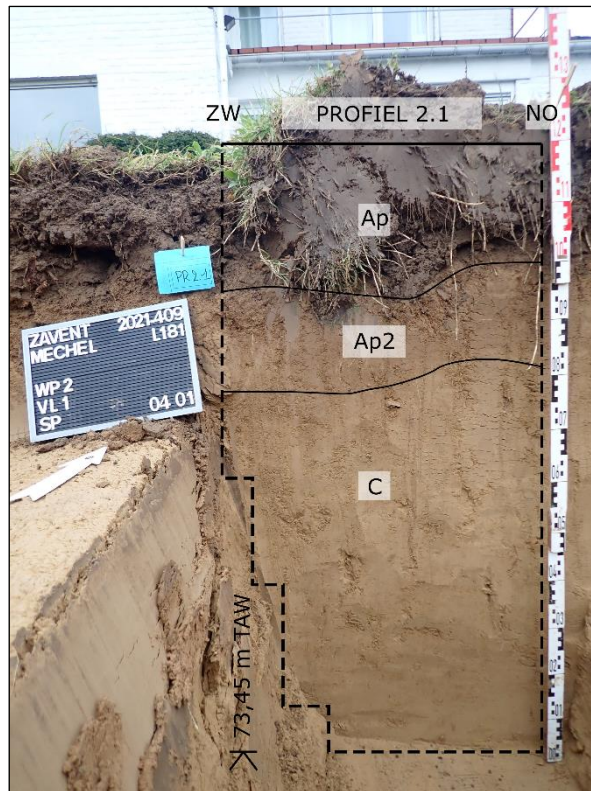
In het algemeen vertonen de bodemprofielen een 30 cm dikke, homogene bouwvoor/ploeglaag (Ap-horizont) welke een oudere, heterogene ploeglaag afdekt met vergelijkbare dikte (Ap2-horizont). Onder deze A-horizonten is een bruine tot oranjebruine, met klei aangerijkte textuur B-horizont (Bt-horizont) aanwezig met variabele dikte tussen 20 cm en 60 cm. Hieronder manifesteert zich de geelbruine tot gele C-horizont. Profiel 1.1 (Figuur 10) kan als referentieprofiel worden beschouwd voor het overgrote deel van het plangebied.

In het westen van proefsleuf 2 werd een afgetopte bodemopbouw vastgesteld (Figuur 11), net ten zuiden van de huidige verharding/oprit, waarbij de C-horizont rechtstreeks wordt afgedekt door de bovenliggende ploeglaag/Ap-horizont(en). Deze verstoorde bodemopbouw is naar alle waarschijnlijkheid het gevolg van het aanleggen van de huidige verharding/oprit.

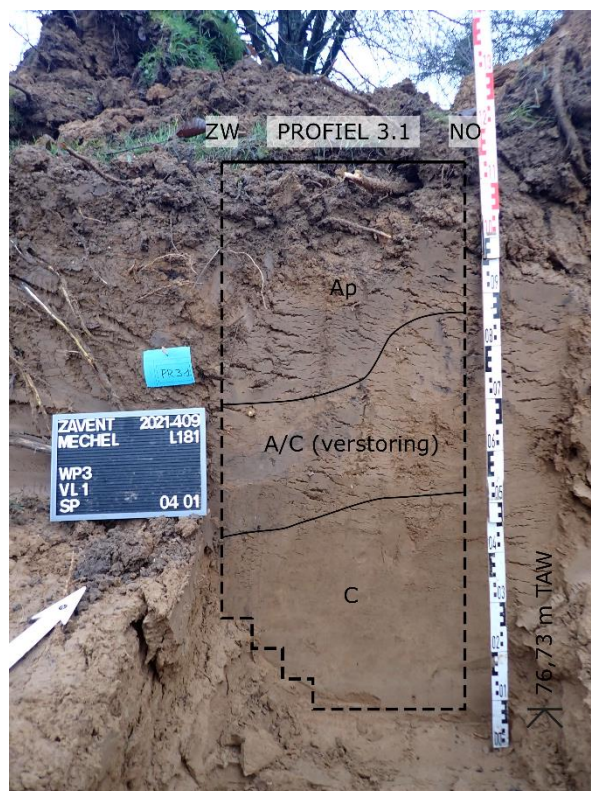
Langs de noordelijke grens van het plangebied werd eveneens een verstoorde bodemopbouw aangetroffen (profiel 3.1; Figuur 12), waarbij het oorspronkelijke bodemprofiel werd aangetast door beworteling van de bodem. Het resultaat van deze beworteling is een verstoorde horizont tussen de A-horizont en de C-horizont (A/C-horizont).

Figuur 10: Profielfoto van profiel 1.1 in werkput 1 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bv)

Figuur 11: Profiefoto van profiel 2.1 in werkput 2 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bv)

Figuur 12: Profiefoto van profiel 3.1 in werkput 3 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bv)

2.3.2 Assessment vondsten

Er werden zowel bij de aanleg van de vlakken, registratie van de profielen en sporen geen archeologisch relevante vondsten gedaan. De enige vondsten die werden aangetroffen tijdens de uitvoering van het veldwerk bestonden uit duidelijk recente materialen: één kachel, tuingereedschap, textiel (T-shirts), raamglas, beton, bakstenen, plastic leidingen en één ringisolator.

2.3.3 Assessment stalen

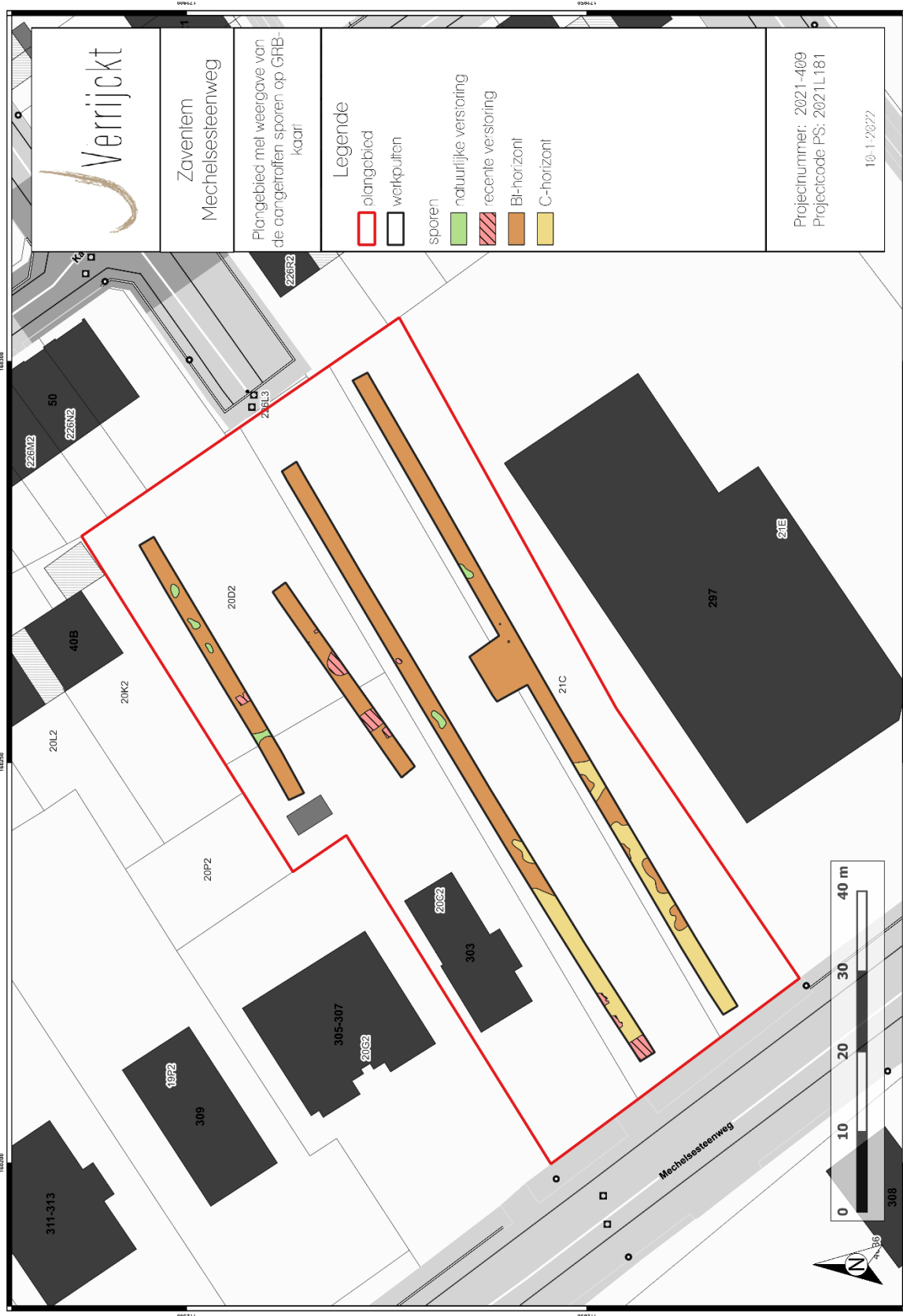
Er werden eveneens geen sporen aangetroffen waarbij vullingen aanwezig waren die relevant zijn voor staalname. Natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie zijn hierdoor niet nodig.

2.3.4 Conservatieassessment

Niet van toepassing.

2.3.5 Assessment sporen en structuren

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen archeologisch relevante sporen aangesneden en/of geregistreerd. De enige grondsporen die werden aangetroffen waren ofwel van duidelijk recente oorsprong (afvalkuilen en weidepaaltjes), ofwel van duidelijk natuurlijke oorsprong (boomvallen en wortelkuilen).

Figuur 13: Plangebied en uitgevoerde proefsleuven met aanduiding van de aangetroffen grondsporen op GRB-kaart¹⁵

¹⁵ AGIV 2021b

Figuur 14: Detailfoto's van enkele recente verstoringen binnen het plangebied (© J. Verrijckt Archeologie & advies bv)

2.4 Besluit

2.4.1 Datering en interpretatie

Tijdens het vooronderzoek met ingreep in de bodem zijn geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Alle geregistreerde sporen zijn ofwel van duidelijk natuurlijke oorsprong, ofwel van duidelijk recente oorsprong.

Gelet op het ontbreken van enige archeologische vondsten, sporen en/of structuren uit eender welke (pre-)historische periode, is het opstellen van een datering voor de percelen binnen het plangebied niet mogelijk. Vermoedelijk bleven de antropogene activiteiten in het verleden binnen het plangebied eerder beperkt tot landbouwactiviteiten (ploegen) en/of veeteelt (gras- en weiland). Mogelijk zijn de archeologische sites op de hoger gelegen delen van het landschap terug te vinden, net ten noorden van het plangebied.

2.4.2 Verklaring ontbreken archeologisch ensemble en confrontatie resultaten eerder vooronderzoek

Op basis van het bureauonderzoek werd er een hoge archeologische verwachting op sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen toegeschreven aan het plangebied. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn er echter geen relevante vondsten, sporen en/of structuren aangetroffen die wijzen op een archeologische site. Vermoedelijk is er binnen de contouren van het plangebied geen archeologische site aanwezig geweest. Mogelijk zijn archeologische sites op de iets hoger gelegen zone net ten noorden van het plangebied terug te vinden.

2.4.3 Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen

Het proefsleuvenonderzoek te Zaventem, Mechelsesteenweg leverde geen archeologisch relevante vondsten, sporen en/of structuren op uit eender welke (pre-)historische periode. Hierdoor is geen kenniswinst meer te behalen en is geen verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

2.4.4 Beantwoording onderzoeksvragen

Bodem en paleolandschap

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?

De bodem binnen het plangebied wordt gekenmerkt door een 30 – 60 cm dikke A-horizont, bestaande uit één of twee ploeglagen (Ap-horizonten). Onder deze toplaag ontwikkelde een met klei aangerijkte textuur B-horizont (Bt-horizont) met een dikte die varieert tussen 40 cm en 60 cm. Onder de Bt-horizont manifesteert zich de zandige, geelbruine tot gele moederbodem/C-horizont.

Net ten zuiden van de huidige verharding/oprit werd een afgetopt bodemopbouw vastgesteld, waarbij de bodem verstoord is tot in de C-horizont. Deze aftopping/verstoring werd naar alle waarschijnlijkheid veroorzaakt door de aanleg van de huidige verharding/oprit.

Langs de noordelijke grens van het plangebied werd eveneens een verstoorde bodemopbouw waargenomen. Hier werd de verstoring van de oorspronkelijke bodemopbouw echter veroorzaakt door beworteling van de bodem.

- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?

Ja, het archeologisch leesbare niveau bevindt zich tussen 40 cm en 80 cm t.o.v. het maaiveld, in de top van de Bt- en/of C-horizont, net onder de antropogene A-horizont.

- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
 - o Wat is de aard van dit niveau?

Het betreft de leemafzetting van eolische oorsprong uit het Weichseliaan. Deze bevinden zich net onder de antropogene ploeglaag/Ap-horizont.

- o Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?

Ja, het niveau is gelegen net onder de antropogene A-horizont(en).

- o Kan dit niveau gedateerd worden?

De leemafzettingen van eolische oorsprong werden afgezet tijdens het Weichseliaan.

- o Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?

Gelet op het ontbreken van enige archeologisch relevante vondsten, sporen en/of structuren uit eender welke (pre-)historische periode, zijn er geen aanwijzingen dat een archeologische site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied.

- o Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?

Het archeologische niveau is over het algemeen goed bewaard. De antropogene invloed bleef hier beperkt tot het bewerken/ploegen van het land. Lokaal zijn enkele recente verstoringen aanwezig binnen het plangebied die tot in het archeologische niveau reiken, echter is de invloed van deze verstoringen op eventuele archeologische resten eerder verwaarloosbaar. Enkel langs de noordelijke zijde van het plangebied is de bodemopbouw meer verstoord door de beworteling van de bodem door de aanwezige bomen en vegetatie.

- o Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

De opdrachtgever plant binnen het onderzoeksgebied een groepswoningbouw, waarbij de bodemingrepen een oppervlakte bezitten van ca. 1380 m² en een minimale verstoringdiepte van ca. 80 cm t.o.v. het maaiveld. Gelet op de aard en omvang van de geplande werken, kan ervan uitgegaan worden dat dit niveau verstoord/vernietigd zal worden.

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?

Tijdens de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek werden geen archeologisch relevante sporen en/of structuren aangesneden. De enige grondsporen die werden aangetroffen zijn ofwel van duidelijk recente oorsprong, ofwel van duidelijk natuurlijke oorsprong.

Gelet op het ontbreken van enige relevante archeologische vondsten, sporen en/of structuren uit eender welke (pre-)historische periode, zijn volgende onderzoeksvragen niet meer van toepassing:

- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle - archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?

2.4.5 Samenvatting

Naar aanleiding van een aanvraag voor stedenbouwkundige handelingen voor de realisatie van een groepswoningbouw ter hoogte van de Mechelsesteenweg 303 te Zaventem, werd in augustus 2021 een bureauonderzoek uitgevoerd door J. Verrijckt Archeologie & advies bv.

Op basis van de resultaten van de uitgevoerde bureaustudie werd een lage verwachting opgesteld voor zowel het aantreffen van lithische artefacten en/of intacte vuursteenconcentraties uit de steentijden, als het aantreffen van sporen en/of structuren uit de nieuwe en nieuwste tijd. Gelet op de gunstige landschappelijke ligging werd een (eerder) hoge verwachting opgesteld voor het aantreffen van sporen en/of structuren uit de periode neolithicum tot en met de late middeleeuwen.

De resultaten van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek waren echter negatief voor de aanwezigheid van archeologisch relevante resten binnen het plangebied. Uitgezonderd enkele recente verstoringen werden geen antropogene resten/waarden aangetroffen binnen het plangebied ter hoogte van de Mechelsesteenweg 303 te Zaventem. Gelet op het ontbreken van enige archeologisch relevante vondsten, sporen en/of structuren uit eender welke (pre-)historische periode binnen het onderzoeksgebied, beslist J. Verrijckt Archeologie & advies bv **geen verder archeologisch onderzoek** te laten uitvoeren.

3 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	4
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	5
Figuur 3: Inplantingsplan van de toekomstige inplanting op orthofoto (© J. Verrijckt Archeologie & Advies bv) .	9
Figuur 4: Plangebied op kadasterkaart (GRB) met weergave van de geplande proefsleuven	14
Figuur 5: Plangebied met weergave van de uitgevoerde proefsleuven en reden tot afwijking op orthofoto en GRB-kaart	16
Figuur 6: Overzichtsfoto's van het terrein en het uitgevoerde veldwerk (© J. Verrijckt Archeologie & advies bv)	17
Figuur 7: Plangebied op GRB-kaart met weergave van de maaiveldhoogte en aangelegde bodemprofielen	18
Figuur 8: Plangebied op GRB-kaart met weergave van de vlakhoogte en aangelegde bodemprofielen	19
Figuur 9: Plangebied op GRB- en bodemkaart met weergave van de aangelegde bodemprofielen	20
Figuur 10: Profielfoto van profiel 1.1 in werkput 1 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bv)	21
Figuur 11: Profielfoto van profiel 2.1 in werkput 2 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bv)	22
Figuur 12: Profielfoto van profiel 3.1 in werkput 3 (© J. Verrijckt Archeologie & advies bv)	22
Figuur 13: Plangebied en uitgevoerde proefsleuven met aanduiding van de aangetroffen grondsporen op GRB-kaart	24
Figuur 14: Detailfoto's van enkele recente verstoringen binnen het plangebied (© J. Verrijckt Archeologie & advies bv)	25

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST ZAVENTEM, MECHELSESTEENWEG 303	PROJECTCODE PROEFSLEUVENONDERZOEK 2021L181
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	05/01/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	05/01/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Inplantingsplan van de toekomstige ontwikkeling op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	10/01/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 4
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op kadasterkaart (GRB) met weergave van de geplande proefsleuven
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	10/01/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 5
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied met weergave van de uitgevoerde proefsleuven en reden tot afwijking op orthofoto en GRB-kaart
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	10/01/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op GRB-kaart met weergave van de maaiveldhoogte en aangelegde bodemprofielen
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	10/01/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 8
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op GRB-kaart met weergave van de vlakhoogte en aangelegde bodemprofielen

Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	10/01/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op GRB-kaart en bodemkaart met weergave van de aangelegde bodemprofielen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	10/01/2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 13
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied en uitgevoerde proefsleuven met aanduiding van de aangetroffen grondsporen op GRB-kaart
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	10/01/2022 (raadpleging)

5 BIBLIOGRAFIE

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- AGIV, 2021a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Bodemkaart. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB). Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- VAN LIEFFERINGE, N., 2017. *Het archeologisch vooronderzoek aan de Voskapelstraat te Zaventem, Studiebureau Archeologie, Archeo-rapport 222*, Tienen.
- VERRIJCKT, J., 2021. *Archeologienota Zaventem, Mechelsesteenweg*, Beerse. Available at: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/19818>.

6 BIJLAGEN

- Fotolijst